

die nogal uiteenlopend van aard en karakter waren en waarover we hier niet kunnen uitweiden. Delen wij alleen mede dat deze literatuur meestal bestond uit geschiedverhalen, soms uit romans in de zin van onze Reinaert De Vos.

Johensse den clerc was ongetwijfeld te identificeren met de in de Staten van Goed vermelde Joannes den cleerc die als "scribein" werd aangeduid (2). De man was kennelijk klerk van beroep, die met schrijfwerk en vertaalwerk zich ter beschikking stelde van de stad of van particulieren (3). Het is echter niet uitgesloten dat hijzelf een letterkundige was wiens geschriften mettertijd zijn verloren gegaan. Johensse leefde "voer tscepenhuus", in een van de toendertijd bestaande schrijfhuisjes waarvan F. De Potter gewag maakt in zijn geschiedenis van Gent (4).

Daar Johensse den clerc zijn "ystorien ende jeesten" dagelijks verhuurde zoals uitdrukkelijk genoteerd staat in de bron (5), mag worden aangenomen dat deze handschriften toenmaals bijzonder in trek waren. Daar komt bij dat "de boucken van jeesten" ruim een halve eeuw lang publiek werden opgelezen in een gehuurd lokaal van het Gentse wolhuis of "wollehalle" (6), waarschijnlijk gelegen vlak bij de Lakenhal in de buurt van de schrijfhuisjes voor het stadhuis.

Naar we vernemen was de uitleenbibliotheek van Johensse den clerc de oudst vermelde niet alleen te Gent, maar ook in onze Vlaamse contries.

Paul Rogghé

- (1) S.A. Gent, Groen Boek, Reeks 93 bis n° 7 fol. 22 v°
- (2) S.A. Gent, Staten van Goed, 1396-97, fol. 20 v°. Zie over de man ook: Stad Gent. Regesten op de Jaarregisters van de Keure, schepenzaar 1400-01 (1970), p. 13
- (3) F. De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, II, pp. 7-8
- (4) Ib. en S.A. Gent, Groen Boek, Reeks 93 bis n° 7 fol. 22 v°
- (5) S.A. Gent, Groen Boek, Reeks 93 bis n° 7 fol. 22 v°
- (6) S.A. Gent, Rekeningen 1505-06 fol. 94 en 1463-64 fol. 7

* * * * *

IN HET BIJLOKE ZIEKENHUIS IN 1841

De geschiedenis van de Bijloke klimt op tot 1228, het jaar dat het St. Maria gesticht in Onderbergen overgebracht werd naar het portus monialum, onder de naam Bijloke bekend. Aan een adres opgesteld door het Geneeskundig Genootschap van Gent op 2 maart 1841 en gericht aan de gemeenteraad van Gent ontlenen we het volgende: " Het bestaand hospitaal heeft een ligging, die niet slechter kan zijn; doorsneden met een geleed, hetwelk een oprechte vuilgracht is, waardoor er een bijna staande water en allerlei vuilnis moet vloeien. Dit gesticht bevindt zich in de ongezondste wijk

van de stad, in het midden van een lage en vochtige grond, 's winters onder water en 's zomers mistige dampen uitwasemend. Het is gelegen tussen een nog al hoge heuvel en uitgestrekte meersen, alwaar de vochtige dampen zich verzamelen door de grond uitgewasemd. Deze geschiktheid is eigenlijk ongezond en dit is zo klaarblijkelijk, dat de onderzinking der geneesheren deze staat bewijst en de koortsen, die bijzonderlijk langs de Coupure, tussen de vaart van die naam en de meersen, heersen.

Een lid van het genootschap heeft de ellende van de zieken in het hospitaal gedurende de vorst doen kennen. Het is onmogelijk het ziekenkwartier te verwarmen, zo wel uit reden der overgrote hoogte van het dak als door de gebreken van het timmerwerk. Men heeft gezien, dat niet alleen de tisane van de zieken naast hun bed bevrozen, maar ook het vocht van hun adem bevriest aan hun deksel! Ik heb, zegt het eerbaar lid, een thermometer in een der zalen doen plaatsen en heb mij kunnen overtuigen, dat de gemiddelde bekomen warmte van 10 tot 28 januari 1 tot 2 graden Réaumur is geweest overdag en dat 's nachts het kwik daalde onder nul. Welnu, voor de 11 januari was het gemiddeld getal der sterften van 1 op bijna 3 dagen; het gemiddelde te rekenen vanaf de elfde januari is van 4, 3 en 2 daags tot de uitsterving van al degenen, die niet in hun eigen kracht hadden om aan zo een grote oorzaak als de koude te weerstaan. Een ander lid bevestigt dat het bovengemelde, daarbij voegende dat het bij grote regenbuien onmogelijk is de zieken er van te bevrijden. Een leraar bij het burgerlijk hospitaal heeft, zegt hij, mij verzekerd, dat hij zijn bezoek doende, eens verplicht is geweest onder zijn regenscherm te schuilen en dat hij op een andere maal tot 24 bedden met min of meer sneeuw bedekt heeft kunnen tellen."

Verder dringen de geneesheren aan op een verbetering van de beschreven toestand.

Op een advies van de dokters J.F.Kluyskens en J.B. Van Lokeren beslist de gemeenteraad op 21 april 1841 verbeteringswerken te doen in het burgerlijk hospitaal; het aantal bedden wordt op 400 gebracht. De aanbesteding werd goedgekeurd op 26 mei 1841; de kosten bedroegen 62933 F (thans ongeveer 8 tot 10 miljoen) en werden betaald met een deel van het bezet van Jan Verspeyen aan het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen. Jan Verspeyen stierf in 1837 en schonk bij testament zijn ganse fortuin aan voornoemde instelling. In 1864, toen de straten rond het oud Groot Begijnhof werden aangelegd, werd een straat Verspeyenstraat genoemd. Een andere straat werd Van Wittenberghestraat genoemd naar Hector Van Wittenberghe, ontvanger van de Godshuizen, die overleed in 1862 en bij testament een groot bedrag schonk aan het Bestuur der Burgerlijke Godshuizen. Ook de Hippoliet Lammensstraat werd genoemd naar een weldoener van de Godshuizen. H. Lammens was een tiental jaren lid van de gemeenteraad (1848-1858); hij overleed in 1858 en schonk bij

testament 250000 F aan de Godshuizen.
 Terwijl willen we nog een vierde weldoener vermelden, nl. Jacob Van Caeneghem (1764 Ledeberg -1847 Gent), die bij testament 100000 F schonk aan Gent, bedrag, waarmede het blindenhuis werd gebouwd op de plaats van het oud entrepot aan de Coupure. Tenslotte moet ook Ferdinand Lousbergs, een Gents katoenfabrikant, worden vernoemd, die in 1859 bij zijn dood een legaat van 400000 F, alsook een stuk grond schonk aan de Commissie der Burgerlijke Godshuizen voor de bouw van een gesticht voor ziekelijke en gebrekkelijke werklie-den. Het gesticht werd gebouwd naar het plan van architect Pauli op de Lousbergslaan. Het gebouw werd vergroot in 1911-1912. Gedurende de eerste wereldoorlog diende het als Rasphuis voor ontuchtige vrouwen.

De voornaamste nieuwe gebouwen van het hospitaal van de Bijloke werden naar de plannen van architect A. Pauli gebouwd tussen 1873 en 1878. In het begin van de 20ste eeuw werden de vier bijgebouwen van de faculteit van geneeskunde opgericht door L. Cloquet.

In de gebouwen van de Bijloke was ook een oud-mannenhuis, dat gesloten werd in 1912; de verpleegden werden naar het Lousberggesticht overgebracht.

M. STEELS

Bronnen

1. Adres van het Geneeskundig Genootschap: Gazette van Gend: 21.4.1841
2. Jaarverslagen van de gemeenteraad. Het woordgebruik en de zinsbouw werden behouden; enkel de spelling werd aangepast.

* * * * *

KRANTENPROZA VAN WELEER...

Bij het grasduinen in vergeelde dagbladen van weleer, moeten we toch even glimlachen bij het lezen van sommige artikels of korte berichtjes.

Wat we vandaag als een banaal voorvalletje vlug zouden vergeten, maakte zo'n 70, 80 jaar geleden de stof uit voor een pennevrucht van de toenmalige dagbladschrijvers.

Terwijl een adembenemende maanlanding ons nog nauwelijks beroert, vond grootvadertje-journalist het ten zeerste vermeldenswaardig, dat er op de Koornmarkt een paardetram ont-riggeld was, dat voerman Vandorpe zijn voet brak bij het bestijgen van de bok, of dat er weer een vrouw van de speelboot in het water gevallen was...

Naast het dagelijkse heen en weer gepraat tussen politieke organen, wordt vaak de draak gestoken met het gezag: leger, gendarmerie, burgerwacht, politie,....
 Zo schreef dagblad Vooruit op 18 december 1884 (de eerste jaargang) :